

На основу Амандмана LXXXII тачка б) ст. 5. и 6. на Устав Републике Српске, члана 115. Устава Републике Српске и члана 60. став 2. Закона о Уставном суду Републике Српске („Службени гласник Републике Српске“ бр. 104/11 и 92/12), Вијеће за заштиту виталног интереса Уставног суда Републике Српске, на сједници одржаној 23. новембра 2021. године, д о н и ј е л о ј е

О Д Л У К У

Утврђује се да је чл. 10. и 14. став 2. Закона о заштити, очувању и употреби језика српског народа и ћириличног писма број: 02/1-021-702/21, који је Народна скупштина Републике Српске изгласала на Двадесет и првој посебној сједници одржаној 15. септембра 2021. године, повријеђен витални национални интерес конститутивног хрватског и конститутивног бошњачког народа.

Утврђује се да чл. 3, 5, 8. и 9, као и одредбама осталих чланова Закона о заштити, очувању и употреби језика српског народа и ћириличног писма број: 02/1-021-702/21, који је Народна скупштина Републике Српске изгласала на Двадесет и првој посебној сједници, одржаној 15. септембра 2021. године, није повријеђен витални национални интерес конститутивног хрватског и конститутивног бошњачког народа.

О б р а з л о ж е њ е

Предсједавајућа Вијећа народа Републике Српске доставила је 19. октобра 2021. године Уставном суду Републике Српске – Вијећу за заштиту виталног интереса (у даљем тексту: Вијеће) акт број: 03.1/1-467/21 од 18. октобра 2021. године којим се, сагласно захтјевима Клуба делегата хрватског народа у Вијећу народа Републике Српске и Клуба делегата бошњачког народа у Вијећу народа Републике Српске, тражи утврђивање повреде виталног националног интереса хрватског и бошњачког народа у Закону о заштити, очувању и употреби језика српског народа и ћириличног писма, који је Народна скупштина Републике Српске изгласала на сједници одржаној 15. септембра 2021. године. Уз наведени акт достављен је предметни закон, Одлука о покретању поступка заштите виталног националног интереса хрватског народа број: 03.2-4-27/21-1 од 23. септембра 2021. године, Образложење ове одлуке број: 03.2-4-27/21-2 од 23. септембра 2021. године, Одлука о покретању поступка заштите виталног националног интереса бошњачког народа број: 03.2-5-137/21 од 23. септембра 2021. године, Образложење ове одлуке број: 03.2-5-137/21 од 23. септембра 2021. године. У акту предсједавајуће Вијећа народа се наводи да је Народна скупштина Републике Српске на Двадесет и првој посебној сједници, одржаној 15. септембра 2021. године, изгласала Закон о заштити, очувању и употреби језика српског народа и ћириличног писма, број: 02/1-021-702/21, те је, сагласно Амандману LXXXII на Устав Републике Српске, овај закон достављен на разматрање Вијећу народа Републике Српске. Клуб делегата хрватског народа и Клуб делегата бошњачког народа су поменути актима одлучили да покрену процедуру заштите виталног националног интереса хрватског и бошњачког народа, јер сматрају да је овим законом повријеђен витални национални интерес ових народа. С обзиром на то да Вијеће народа Републике Српске није постигло сагласност свих клубова поводом предметног закона, као ни Заједничка комисија Народне скупштине и Вијећа народа, питање је прослијеђено Уставном суду Републике Српске – Вијећу за заштиту виталног интереса да одлучи да ли је Законом о заштити, очувању и

употреби језика српског народа и ћириличног писма повријеђен витални национални интерес хрватског и бошњачког народа.

Уз наведени акт предсједавајуће Вијећа народа од 18. октобра 2021. године, Суду је достављен извод из стенограма са Двадесет и прве посебне сједнице Народне скупштине Републике Српске одржане 15. септембра 2021. године, извод из стенограма са Четрнаесте редовне сједнице Вијећа народа Републике Српске одржане 7. октобра 2021. године, те извод из стенограма са 8. сједнице Заједничке комисије Народне скупштине Републике Српске и Вијећа народа Републике Српске, одржане 15. октобра 2021. године.

Одлучујући о прихватљивости захтјева, Вијеће је рјешењем број УВ-3/21 од 25. октобра 2021. године утврдило да су прихватљиви захтјеви Клуба делегата хрватског народа у Вијећу народа Републике Српске и Клуба делегата бошњачког народа у Вијећу народа Републике Српске за утврђивање повреде виталног националног интереса хрватског и бошњачког народа у Закону о заштити, очувању и употреби језика српског народа и ћириличног писма, број: 02/1-021-702/21, који је Народна скупштина Републике Српске изгласала на сједници одржаној 15. септембра 2021. године.

Сагласно члану 50. став 2. и 3. Пословника о раду Уставног суда Републике Српске ("Службени гласник Републике Српске" бр. 114/12, 29/13 и 90/14), Вијеће је Клубу делегата српског народа у Вијећу народа Републике Српске и Народној скупштини Републике Српске 25. октобра 2021. године доставило на одговор поменуто рјешење о прихватљивости захтјева Клуба делегата бошњачког народа и Клуба делегата хрватског народа.

У одговору који је на рјешење о прихватљивости захтјева Клуба делегата хрватског народа у Вијећу народа Републике Српске и Клуба делегата бошњачког народа у Вијећу народа Републике Српске доставила Народна скупштина Републике Српске између осталог је наведено: да предметни захтјев ни са формалног, ни са материјално-правног аспекта није утемељен на Уставу Републике Српске, да Клуб Бошњака у Вијећу народа Републике Српске није формулисао свој приједлог амандмана на предметни закон те Заједничка комисија Народне скупштине Републике Српске и Вијећа народа Републике Српске, фактички, није имала предмет усаглашавања, да конкретан захтјев Клуба делегата бошњачког народа представља злоупотребу института заштите виталног националног интереса јер се односи на оцјену уставности Закона у цјелини, да се оваквим поступањем Клуба делегата бошњачког народа намеће пракса да законодавац пред Вијећем за заштиту виталног интереса Уставног суда брани уставну основаност својих аката, да оцјена уставности оспореног закона не може бити предмет одлучивања пред Вијећем за заштиту виталног интереса Уставног суда Републике Српске, да Вијеће народа Републике Српске самовољно проширује своја овлашћења будући да тражи оцјену усклађености предметног закона са Уставом, да је недопустиво да се Клуб делегата бошњачког народа поставља у позицију заштитника интереса Босне и Херцеговине, а штитећи је од намјера других конститутивних народа.

Поред тога, законодавац наводи да је уставни основ за оспорено прописивање садржан у тач. 6. и 12. Амандмана XXXII на Устав, којим је замијењен члан 68. Устава, као и да је у члану 7. Устава утврђено да језик српског народа представља један од службених језика у Републици Српској, а да су ћирилица и латиница службена писма, да у складу са Законом о

културним добрима („Службени гласник Републике Српске“ бр. 11/95 и 103/08) културно добро може бити категорисано као културно добро од изузетног значаја ако има посебан значај за историјски и културни развој конститутивних народа и националних мањина. Такође, законодавац сматра: да је у надлежности Републике Српске да законом уреди предметну област, да дефинише одређено културно добро и да уреди начин на који ће се оно користити, да ово никако не представља дискриминацију језика других народа и другог писма, да оспорени закон прописује јединствен приступ очувању српског језика и ћириличног писма кроз обавезу органа, организација и других правних лица да, приликом њихове употребе, користе стандардизован и нормиран тип српског језика и стандардизован облик ћириличног писма, тј. да обавеза постоји само у начину коришћења, а како би се овај језик и писмо сачували у изворном облику, да одредбе оспореног закона нису дискриминишуће према језицима других народа и латиничком писму, нити се њиме фаворизују припадници било којег конститутивног народа или припадници народа из реда осталих, већ су стимулативног и подстицајног карактера с циљем очувања културног наслеђа које је угрожено и потиснуто, као и да се Закон примјењује једнако на све грађане у истим ситуацијама, те да је анационалан.

На основу наведеног, у одговору се закључује да захтјев Клуба делегата хрватског народа у Вијећу народа Републике Српске и Клуба делегата бошњачког народа у Вијећу народа Републике Српске није утемељен на Уставу Републике Српске, односно да оспореним законом није повријеђен витални национални интерес ниједног конститутивног народа.

Клуб делегата српског народа у Вијећу народа Републике Српске није дао одговор на рјешење о прихватљивости захтјева.

Оспореним Законом о заштити, очувању и употреби језика српског народа и ћириличног писма број: 02/1-021-702/21 (у даљем тексту: Закон) је прописано: да се овим законом уређује систем заштите, очувања и начин коришћења језика српског народа и ћириличног писма у Републици Српској (у даљем тексту: Република) као нематеријалног културног наслеђа (члан 1), да се језиком српског народа, у смислу овог закона, сматра стандардизован и нормиран тип језика, с ијекавским и екавским књижевним изговором, као средство и опште добро националне културе (члан 2), да се ћириличким писмом, у смислу овог закона, сматра стандардизован тип ћирилице језика српског народа, која представља темељ културног и националног идентитета (члан 3), да језик српског народа и ћирилично писмо представљају нематеријално културно добро од изузетног значаја за Републику (члан 4), да језик српског народа и ћирилично писмо, као нематеријално културно наслеђе, у смислу овог закона, представљају средство и опште добро за Републику, који пружају осјећај идентитета и континуитета српског народа на начин којим се уважава његов интегритет и штити његова културна вриједност (члан 5), да граматички изрази употребијени у овом закону за означавање женског или мушког рода подразумевају оба пола (члан 6), да систем заштите и очувања језика српског народа и ћириличног писма представља: јединствен приступ очувању језика српског народа и ћириличног писма као нематеријалног културног наслеђа, заштиту и очување језика српског народа и ћириличног писма као нематеријалног културног наслеђа и преношење будућим генерацијама у изворном облику, стварање неопходних услова за очување језика српског народа и

ћириличног писма као нематеријалног културног наслеђа и предузимање потребних мјера за јачање свијести о значају његовог коришћења, ширење сазнања о вриједностима и значају језика српског народа и ћириличног писма као нематеријалног културног наслеђа, подстицање правилног изражавања, познавања и правилне употребе језика српског народа и ћириличног писма (члан 7), да јединствен приступ очувању језика српског народа и ћириличног писма као нематеријалног културног наслеђа подразумијева обавезу свих органа, организација и других правних лица да, приликом коришћења ћириличног писма у правном промету, користе стандардизован облик ћириличног писма, поштујући његов интегритет и штитећи његову културну вриједност (члан 8), да се републичким прописима и прописима јединица локалне самоуправе, у складу са посебним законима, могу установити пореске и друге административне олакшице за привредне и друге субјекте који у свом пословању, односно у обављању своје дјелатности, одлуче да користе ћирилично писмо, што укључује и коришћење ћириличног писма у електронским медијима и приликом издавања штампаних јавних гласила (члан 9), да су културне и друге манифестације које се финансирају или суфинансирају из јавних средстава обавезне да, с циљем промовисања, очувања и његовања ћириличног писма, имају лого и назив манифестације исписан на ћириличком писму, да су манифестације из става 1. овог члана које имају лого и назив манифестације исписан на латиничком писму, обавезне да имају лого и назив манифестације исписан и на ћириличком писму (члан 10), да се друштвена брига о заштити и очувању језика српског народа и ћириличног писма нарочито огледа у: промовисању, очувању, његовању и обавезној примјени норме стандардизованог језика српског народа и ћириличног писма, очувању и ширењу поштовања за дијалекте у њиховој специфичној функционалној употреби, подршци проучавању и афирмацији српског писаног наслеђа и његовој заштити од присвајања и фалсификовања, подршци заштити и очувању језика српског народа и ћириличног писма у земљи и иностранству, да се о нормирању, његовању, унапређењу и заштити језика српског народа и ћириличног писма брине Савјет за стандардизацију језика српског народа и ћириличног писма (у даљем тексту: Савјет), у сарадњи са другим културним, научним и образовним институцијама и установама, да Влада Републике Српске, на приједлог министарства надлежног за послове културе, именује Савјет на период од четири године, да Савјет броји седам чланова, од којих су најмање два члана представници Одбора за стандардизацију српског језика (члан 11), да Савјет у свом раду: анализира и даје мишљења о стању језика српског народа и ћириличног писма, даје сугестије у креирању и спровођењу система заштите и очувања језика српског народа и ћириличног писма, даје приједлоге за развој и унапређење стања језика српског народа и ћириличног писма, даје сугестије и приједлоге за унапређење других питања у области заштите, очувања и коришћења језика српског народа и ћириличног писма, подноси извјештај о раду Влади Републике Српске (члан 12), да управни надзор над спровођењем овог закона врши Министарство просвјете и културе, да инспекцијски надзор над примјеном овог закона врши Републичка управа за инспекцијске послове путем надлежних инспектора (члан 13), да ће се новчаном казном од 1.000 КМ до 5.000 КМ казнити за прекршај орган, организација и друго правно лице уколико приликом коришћења ћириличног писма у правном промету поступа супротно члану 8. овог закона, да ће се новчаном казном од 1.000

KM до 5.000 KM казнити за прекршај организатор културне и друге манифестације уколико поступа супротно члану 10. овог закона (члан 14), да овај закон ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Српске“ (члан 15).

У поступку одлучивања у меритуму, тј. оцјењивања да ли је оспореним Законом о заштити, очувању и употреби језика српског народа и ћириличног писма дошло до повреде виталног националног интереса хрватског и бошњачког народа, Вијеће је имало у виду одредбе Устава у односу на које Клуб делегата хрватског народа и Клуб делегата бошњачког народа у Вијећу народа Републике Српске оспоравају Закон, као и одредбе Устава које су према оцјени Вијећа од значаја за овај поступак. С тим у вези, Вијеће је узело у обзир: да према ставу 4. Амандмана LXVII на Устав, којим је замијењен члан 1. Устава, који је замијењен Амандманом XLIV на Устав, Срби, Бошњаци и Хрвати, као конститутивни народи, остали и грађани, равноправно и без дискриминације учествују у вршењу власти у Републици Српској, да су службени језици Републике Српске: језик српског народа, језик бошњачког народа и језик хрватског народа, а службена писма ћирилица и латиница (Амандман LXXI на Устав којим је замијењен став 1. члана 7. Устава), да су грађани Републике равноправни у слободама, правима и дужностима, једнаки пред законом и уживају исту правну заштиту без обзира на расу, пол, језик, националну припадност, вјероисповијест, социјално поријекло, рођење, образовање, имовно стање, политичко и друго увјерење, друштвени положај или друго лично својство (члан 10. Устава), да се грађанину гарантује слобода изражавања националне припадности и културе и право употребе свог језика и писма (члан 34. став 1. Устава), да Република уређује и обезбјеђује, између осталог, остваривање и заштиту људских права и слобода, правни положај предузећа и других организација, образовање, културу и заштиту културних добара (тач. 5, 6. и 12. Амандмана XXXII на Устав Републике Српске, којим је замијењен члан 68. Устава), да Народна скупштина доноси законе, друге прописе и опште акте (члан 70. став 1. тачка 2. Устава).

Такође, Вијеће је имало у виду члан 5. став 1. алинеја 2. Устава, према коме се уставно уређење Републике темељи на обезбјеђивању националних равноправности и заштити виталних националних интереса конститутивних народа. Поред тога, Вијеће је узело у обзир да је заштита виталних националних интереса конститутивних народа утврђена чланом 70. Устава, који је допуњен Амандманом LXXVII на Устав Републике Српске, као принцип заштите одређеног круга колективних права, као што су остваривање права конститутивних народа да буду адекватно заступљени у законодавним, извршним и правосудним органима власти, идентитет једног конститутивног народа, уставни амандмани, организација органа јавне власти, једнака права у процесу доношења одлука, образовање, вјероисповијест, језик, његовање културе, традиције и културно наслеђе, територијална организација, систем јавног информисања и друга питања која би се третирали као питања од виталног националног интереса уколико тако сматрају двије трећине једног од клубова делегата конститутивних народа у Вијећу народа.

Разматрајући предметне захтјеве Вијеће је констатовало да је у Образложењу Одлуке о покретању поступка заштите виталног националног интереса хрватског народа наведено да Клуб делегата хрватског народа сматра да је Закон о заштити, очувању и употреби језика српског народа и ћириличног писма у супротности са Уставом Републике Српске и Босне и

Херцеговине, као и међународним правним нормама. Такође се наводи да, супротно члану 7. Устава Републике Српске, сам назив наведеног закона јасно указује на то да се језик српског народа и ћирилично писмо настоје фаворизовати у односу на језике других конститутивних народа и латиничко писмо. Посебно се указује на члан 5. наведеног закона, који језик српског народа и ћирилично писмо карактерише као опште добро за Републику Српску, чиме је, како се наводи, тенденцијски нарушена конститутивност народа у Републици Српској, јер су језик и писмо једног народа законом дефинисани као опште добро за Републику Српску, а језици и писмо других конститутивних народа то нису. Истиче се да се повреда виталног националног интереса хрватског народа уочава и у члану 10. наведеног закона, који обавезује културне и друге манифестације, које се финансирају из јавних средстава, да користе и ћириличке натписе и ћирилички лого, што би у пракси значило да би Хрвати, уколико желе јавна средства за организовање својих манифестација, морали употребљавати и ћирилично писмо, које нема додирних тачака са хрватским језиком и културом. Будући да Хрвати као конститутивни народ свој идентитет везују за хрватски језик и латиничко писмо, који се наведеним законом стављају у неравноправан положај, Клуб делегата хрватског народа овај закон сматра неуставним и неприхватљивим. Истиче се да је доношењем Закона о заштити, очувању и употреби језика српског народа и ћириличног писма ускраћена равноправност конститутивних народа и повријеђен витални национални интерес хрватског народа.

Надаље, Вијеће је констатовало да је у Образложењу Одлуке о покретању поступка заштите виталног националног интереса бошњачког народа наведено да се држава Босна и Херцеговина, као једна од одредница бошњачког идентитета, Законом о заштити, очувању и употреби језика српског народа и ћириличног писма напада и негира, стављајући у повољнији положај језик српског народа и ћирилично писмо у односу на језике других конститутивних народа и латиничко писмо. Клуб делегата бошњачког народа сматра да предметни закон није у складу са Уставом и законима Босне и Херцеговине, као ни са Уставом Републике Српске. Истиче се да је исти дискриминаторан за народе који живе у ентитету, а не говоре језиком српског народа и не пишу ћирилицу, јер то није дио њиховог идентитета и културе, а којих је према попису становништва из 2013. године преко 212.000, односно 17,34%. Наводи се да се предложеним законским рјешењем крше и одредбе Закона о забрани дискриминације, те се посебно указује на члан 3. и члан 5. предложеног закона, који ћирилично писмо дефинише као искључиви дио идентитета и континуитета српског народа. Истиче се да се у тексту овог закона поистовјећују језик српског народа и употреба ћириличног писма, што је у супротности са чланом 7. и чланом 34. Устава Републике Српске. Клуб делегата бошњачког народа сматра да чланови 8, 9. и 10. наведеног закона стављају употребу језика српског народа и ћириличног писма у повољнији положај у односу на језике других конститутивних народа, који су равноправни. Наводи се да члан 8. уско веже ћирилицу за језик српског народа, а члан 9. отвара могућност преференцијалног третмана коришћења ћириличног писма у виду пореских и других административних олакшица, чиме се ставља у неповољан положај употреба латиничког писма. Према мишљењу Клуба Бошњака, члан 10. наведеног закона је у супротности са одредбама Устава Републике Српске и Устава Босне и Херцеговине, које гарантују слободу

изражавања, јер слобода изражавања подразумијева и заштиту грађана, да своју ријеч, став и мишљење изнесу на писму које они изаберу. Такође се наводи да су казнене одредбе из члана 14. предложеног закона најочитији примјер намјере предлагача Закона да присили на употребу језика српског народа и ћириличног писма. На основу изложеног се закључује да се фаворизовањем само једног народа и само једног писма крше елементарна права гарантована Уставом Републике Српске и права конститутивних народа као таквих. Додатно се истиче да Закон није могуће поправити амандманским дјеловањем, због чега се исти у цијелости оспорава.

У поступку одлучивања у меритуму Вијеће је, на првом мјесту, размотрило аргументацију Народне скупштине Републике Српске изнесене у одговору на рјешење о прихватљивости захтјева, према којој, са формалноправног аспекта, захтјеви не садрже неопходне елементе за разматрање и одлучивање. У односу на ове наводе Вијеће је утврдило да је о питањима формалноправне природе одлучено у поступку прихватљивости захтјева за утврђивање повреде виталног националног интереса хрватског и бошњачког народа, те се ова аргументација не може истицати у поступку доношења мериторне одлуке.

Разматрајући наведене захтјеве Вијеће је утврдило да је у надлежности Народне скупштине Републике Српске да законом уреди систем заштите, очувања и начин коришћења језика и писма у Републици Српској, па тако и језика српског народа и ћириличног писма, као нематеријалног културног добра од изузетног значаја за Републику, као и да пропише друга питања у вези са овим.

Вијеће је исто тако утврдило да је легитимно право сваког конститутивног народа у Републици Српској да, кроз законодавне механизме, очува своју традицију, вјерски и национални идентитет. С обзиром на то да је смисао права на очување посебности у обезбјеђењу гаранција очувања националног идентитета припадника конститутивних народа, то сва три конститутивна народа, на Уставом утврђен начин и под једнаким условима, остварују своја права, слободе и обавезе.

На основу наведених уставних одредаба, оспореног закона, навода из захтјева те узимајући у обзир одговор Народне скупштине Републике Српске на рјешење о прихватљивости захтјева, Вијеће је утврдило да је одредбама чл. 10. и 14. став 2. Закона о заштити, очувању и употреби језика српског народа и ћириличног писма повријеђен витални национални интерес конститутивног хрватског и конститутивног бошњачког народа.

Према оцјени Вијећа, прописивањем из члана 10. оспореног закона којим се за културне и друге манифестације које се финансирају или суфинансирају из јавних средстава одређује облигаторно коришћење ћириличног писма у логу и називу манифестације (као искључивог писма или кумулативно са латиничким писмом), као и нормирањем из члана 14. став 2. Закона којим се предвиђају казне за организатора културне или друге манифестације уколико поступа супротно обавези из члана 10. Закона, законодавац фаворизује употребу ћириличног у односу на латиничко писмо.

С обзиром на то да конститутивни хрватски и конститутивни бошњачки народ, када је ријеч о употреби писма, свој национални идентитет не повезују са ћириличким писмом, или га не повезују искључиво са овим писмом, већ дијелом свог идентитета сматрају и латиничко писмо, те како им је оваквим прописивањем ускраћена слобода у избору начина

испољавања ове идентитетске одреднице, Вијеће је утврдило да је прописујући обавезујућом нормом као у чл. 10. и 14. став 2. оспореног закона, тј. фаворизујући употребу ћириличног у односу на латиничко писмо, када су предметне манифестације у питању, законодавац поступио супротно обавези да, на Уставом утврђен начин и под једнаким условима, обезбиди гаранције очувања националног идентитета припадника свих конститутивних народа. У овом смислу, прописивање казни за непоступање у складу са одредбама члана 10. Закона (члан 14. став 2. Закона), према становишту Вијећа, доводи конститутивни хрватски и конститутивни бошњачки народ у неравноправан положај у уживању права зајемчених Уставом, чиме су нарушене уставне гаранције из члана 5. став 1. алинеја 2. Устава.

Узимајући у обзир изложено Вијеће је утврдило да је чл. 10. и 14. став 2. оспореног закона повријеђен витални национални интерес конститутивног хрватског и конститутивног бошњачког народа из ал. 2. и 6. Амандмана LXXVII на Устав којим је допуњен члан 70. Устава, којима су идентитет једног конститутивног народа, те образовање, вјероисповијест, језик, његовање културе, традиције и културно наслеђе тог народа утврђени као витални национални интереси једног конститутивног народа.

Надаље, Вијеће је утврдило да остали наводи из достављених образложења Клуба делегата хрватског народа и Клуба делегата бошњачког народа не указују на повреду ниједног права из оквира заштите виталног националног интереса било којег конститутивног народа посебно, који су утврђени чланом 70. Устава, који је допуњен Амандманом LXXVII на Устав Републике Српске.

У овом смислу Вијеће је утврдило да нису основани наводи Клуба делегата хрватског народа у Вијећу народа Републике Српске према којима је оспореним законом „тенденцијски нарушена конститутивност народа у Републици Српској“, јер су језик и писмо једног народа Законом дефинисани као опште добро за Републику Српску (члан 5. Закона), док језици и писмо других конститутивних народа нису обухваћени овом дефиницијом. Вијеће је становишта да чињеница што се законодавац определијелио да оспореним законом уреди одређено нематеријално културно наслеђе са којим се у потпуности идентификује један од конститутивних народа, те што је пропустио да истовремено и у оквиру јединственог законског рјешења уреди и одговарајуће нематеријално културно наслеђе са којим се идентификују друга два конститутивна народа не представља, само по себи, повреду виталног националног интереса тих народа. Вијеће је становишта да оквир и обим прописивања, као и динамика поступања законодавца у заштити нематеријалног културног наслеђа, у конкретном случају језика српског народа и ћириличног писма, само по себи, не доводи конститутивне народе у Републици Српској у неравноправан положај, како се наводи у захтјеву Клуба делегата хрватског народа, већ то може бити резултат материјалноправног аспекта регулисања које мора удовољавати принципима из члана 5. став 1. алинеја 2. Устава.

У остатку захтјева Клуба делегата хрватског народа у Вијећу народа Републике Српске се, према мишљењу Вијећа, оспорава усаглашеност Закона са Уставом, што је предмет апстрактне контроле уставности Закона која није у надлежности овог вијећа.

Поред овога, Вијеће је утврдило да нису основани наводи Клуба делегата бошњачког

народа према којима је прописивањем као у члану 3. и 5. Закона законодавац уредио супротно гаранцијама заштите виталног националног интереса конститутивних народа, јер је дефинисао ћирилично писмо као искључиви дио идентитета и континуитета српског народа, док је оно, дјелимично, дио идентитета и бошњачког и хрватског народа.

Наиме, у члану 3. оспореног закона законодавац је утврдио шта, у смислу овог конкретног закона, а с обзиром на његов предмет регулисања, подразумејева појам ћириличног писма. Законодавац у члану 3. оспореног закона није регулисао да је ћирилица писмо искључиво језика српског народа, већ је утврдио да се предмет уређивања овог закона односи на ћирилично писмо у оквиру његовог коришћења у језику српског народа. Законско регулисање заштите, очувања и коришћења ћириличног писма у оквиру његове употребе у језику српског народа, према становишту Вијећа, не искључује право других конститутивних народа да користе ћирилично писмо у својим језицима, нити на било који начин задире у идентитетске повезнице које ови народи, у оквиру својих језика или на други начин, могу имати са ћириличким писмом.

Имајући у виду изложено, Вијеће је мишљења да ни у члану 5. оспореног закона законодавац не дефинише ћирилично писмо као искључиви дио идентитета и континуитета српског народа, како то сматра Клуб делегата бошњачког народа у Вијећу народа Републике Српске. Предметном одредбом Закона се, у смислу тог закона, уређује појам језика српског народа и ћириличног писма (у смислу члана 3. овог закона) као нематеријалног културног наслеђа, те утврђује да они представљају средство и опште добро за Републику, као и да пружају осјећај идентитета и континуитета српског народа. Чињеница да српски конститутивни народ свој национални идентитет, између осталог, заснива и на ћириличком писму никако не подразумејева право на ексклузивитет у овој идентификацији, нити из предметне законске одредбе произлази икаква искључивост када је ријеч о могућој идентификацији других конститутивних народа са овим писмом.

Наводи Клуба делегата бошњачког народа, према којима је прописујући као у члану 3. и члану 5. Закона законодавац грађанима ускратио право на слободан избор језика и писма, због чега је поступио супротно одредбама чл. 7. и 34. Устава, према становишту Вијећа, постављају питање оцјене уставности наведених законских одредаба, што не може бити предмет одлучивања пред Вијећем за заштиту виталног интереса Уставног суда Републике Српске.

Надаље, уређујући овим законом, између осталог, начин коришћења ћириличног писма, законодавац је у члану 8. Закона прописао обавезу органа, организација и других правних лица да, када употребљавају ћирилично писмо, користе његов стандардизован облик, чиме је, у оквиру заштите, очувања и начина коришћења овог писма, утврдио обавезу правописне уједначености при његовој употреби. Вијеће је утврдило да Закон у овом дијелу не даје предност ниједном народу, па тако ни српском, већ се једнако односи на све грађане Републике Српске, због чега наводи Клуба делегата бошњачког народа, у овом контексту, нису основани.

Такође, услови које, у смислу члана 9. Закона, морају испуњавати његови адресати не могу се довести у везу са Уставом утврђеним институтом заштите виталног националног интереса, јер се једнако односе на све грађане, због чега ниједан конститутивни народ

оваквим прописивањем није доведен у неравноправан положај у уживању права зајемчених Уставом.

Вијеће, такође, указује на то да захтјев за заштиту виталног националног интереса ово вијеће може оцјењивати само у односу на одредбе Устава Републике Српске којима су дефинисани витални национални интереси конститутивних народа, као и поступак пред овим вијећем за његову заштиту, због чега указивање подносиоца захтјева на неусаглашеност оспореног закона са Уставом Босне и Херцеговине, Законом о забрани дискриминације, те неодређеним међународним правним нормама није од значаја за одлучивање у овом предмету.

На основу изложеног Вијеће је одлучило као у изреци ове одлуке.

Ову одлуку већином гласова донијело је Вијеће за заштиту виталног интереса у саставу: предсједавајући Вијећа проф. др Марко Рајчевић, предсједник Суда мр Џерард Селман и судије: Миленко Араповић, Амор Букић, Златко Куленовић, Ирена Мојовић и академик проф. др Снежана Савић.

Број: УВ-3/21

23. новембра 2021. године

ПРЕДСЈЕДАВАЈУЋИ
Вијећа за заштиту виталног
интереса
Уставног суда Републике
Српске
Проф. др Марко Рајчевић с.р.

СУПРОТНО ИЗДВОЈЕНО МИШЉЕЊЕ
судије Златка Куленовића

у предмету Вијећа за заштиту виталног интереса Уставног суда Републике Српске
број: УВ-3/21

Ово мишљење дајем на основу одредбе члана 14 .став 2. Закона о Уставном суду Републике Српске („Службени гласник РС“ број 104/11 и 92/12), и члана 31. став 5. и 6. Пословника о раду Уставног суда РС („Службени гласник РС“ број 114/12, 29/13 и 90/14).

Мишљење се односи на одлучивање Вијећа из става 2. изреке и пратеће образложење, у дијелу којим је одлучено да одредбама чланова 5. и 9. Закона о заштити, очувању и употреби језика српског народа и ћириличног писма није повријеђен витални национални интерес конститутивног хрватског и конститутивног бошњачког народа.

Сагласан сам са утврђењем Вијећа из става 1. изреке, те са утврђењем из дијела става 2. изреке, у дијелу којим је утврђено да одредбама чланова 3. и 8. оспореног Закона није дошло до повреде виталног националног интереса конститутивног хрватског и конститутивног бошњачког народа, као и са пратећим образложењем одлуке.

Сматрам да се разлози утврђења, дати у образложењу одлуке Вијећа - да је одредбама чланова 10 и 14. оспореног Закона: „...законодавац фаворизовао употребу ћириличног у односу на латинично писмо...“, „...да (им) је оспореним прописивањем ускраћена слобода у избору начина испољавања (ове) идентитетске одреднице“, па да је законодавац: „.. поступио супротно обавези да на Уставом утврђен начин и под једнаким условима, обезбиједи гаранције очувања националног идентитета припадника ових конститутивних народа..“, чиме се: „ доводи констиутивни хрватски и конститутивни бошњачки народ у

неравноправан положај у уживању права зајамчених Уставом, чиме да су нарушене гаранције из члана 5. став 1. алинеја 2 Устава“– могу, и треба их у потпуности примијенити и на садржај дијела одредбе члана 5. и члана 9. оспореног Закона и посљедично утврдити идентичну повреду и у погледу ових одредаба.

У свему се противим разлозима образложења за одлучење о члану 5. оспореног Закона. Они се могу свести на закључак да оквир и обим прописивања те динамика поступања законодавца у заштити нематеријалног културног наслијеђа, не доводи грађане у неравноправан положај.

Треба имати на уму да одредбом члана 70. Устава Републике Српске, допуњен Амандманом LXXVII утврђено шта се сматра виталним националним интересима конститутивних народа. Не постоје даља уставноправна утврђења обиљежја виталних националних интереса конститутивних народа, а –наравно- не постоји ни законско уређење у овој области.

Код таквог стања ствари, сматрам да се питање да ли је нормативним дјеловањем законодавца дошло до повреде виталних националних интереса конститутивних народа, треба цијенити у свјетлу основних начела из Главе I Устава те Главе II Устава - људска права, а тако је и учињено у одлучивању и образлагању повреде виталног националног интереса у односу на чланове 10. и 14. став 2. оспореног Закона. То не сматрам доменом апстрактне уставноправне контроле, већ уставноправним оквиром оцјене о постојању или непостојању повреде виталног националног интереса конститутивног народа, у материјалноправном смислу.

Стога, за тврдњу да је и претходно наведеним дијелом текста члана 5. Закона дошло до повреде виталног националног интереса идентитета конститутивног хрватског и конститутивног бошњачког народа, јасну подлогу видим у одредби члана 7. Устава Републике Српске, којом је утврђено да су службени језици Републике Српске језик српског народа, језик бошњачког народа и језик хрватског народа, а да су службена писма ћирилица и латиница.

Дакле, језици сва три конститутивна народа у Републици су службени, што несумњиво подразумијева да морају имати у свему равноправан положај. Такође, по мом мишљењу, дата формулација из одредбе члана 7. Устава подразумијева да свако законско прописивање у вези ових језика, а због равноправног положаја, у односу на све њих мора бити истовремено.

Имајући у виду да се појам општег добра (*res communes omnium*) своди на "добро", које без подјеле припада свима у некој заједници, и сви га користе, те да се над општим добром не може конституисати право својине, слиједи да оспорено законско прописивање да је само језик српског народа и ћирилично писмо - опште добро, такође представља фаворизацију тог језика и писма у односу на језике бошњачког и хрватског народа и латинично писмо. Такво прописивање нема разумно и објективно оправдање, па оспореним нормирањем није испуњен тест пропорционалности. Таквим прописивањем је дошло до повреде виталних националних интереса идентитета и језика конститутивног бошњачког и конститутивног хрватског народа и повреде гаранција из члана 5. став 1. алинеја 2. Устава.

Противим се одлучивању и образложењу у погледу оспорене одредбе члана 9. Закона. Према мом мишљењу, она се ни у ком случају не односи на све грађане, како се то образлаже одлуком Вијећа, већ само на онај дио „грађана“- конкретно- на привредне и друге субјекте који одлуче да користе језик српског народа и ћирилично писмо. Околност која нека лица ставља у исту категорију није њихов правни статус („привредни и други субјект“), већ својство обвезника извршавања пореских и административних обавеза а с обзиром на језик и писмо које користе у правном саобраћају. Неспорно је да су сва лица дужна извршавати своје пореске и административне обавезе у складу са релевантним законима. Међутим, имајући у виду да је Уставом утврђен истовремено једнак и равноправан положај сва три језика и оба писма (члан 7. Устава), те да се виталним националним интересом сматрају, поред осталог, идентитет и језик конститутивног народа (Амандман LXXVII на члан 70. Устава), сматрам да нормирање из члана 9. оспореног Закона, према којем се у погледу тих обавеза може очекивати увођење пореских и административних олакшица у форми законских и подзаконских аката само ако се користи језик једног народа и једно писмо, такође представља недозвољену фаворизацију језика једног конститутивног народа и једног писма у односу на друга два језика конститутивних народа и друго писмо, чиме је такође дошло до повреде претходно наведених сегмената виталних националних интереса конститутивног бошњачког и конститутивног хрватског народа и повреде гаранција из члана 5. став 1. алинеја 2. Устава.

Имајући у виду да је предмет одлучивања Вијећа одлука у цјелини а не њени поједини елементи, те и околност да Вијеће није прихватило аргументе које сам овдје образложио, немам избора осим да гласам против одлуке, иако сам у свему сагласан са одлучивањем из става 1. изреке те и у погледу одлучивања о члановима 3. и 8. оспореног Закона и пратећим образложењем.

Златко Куленовић, судија